

uitvoeren van een aantal soortbeschermingsplannen. Zo is er in de provincie Noord-Brabant onderzoek gedaan naar de Gewone bronlibel *Cordulegaster bol-tonii* en zijn in Limburg de eerste concrete beheermaatregelen voor deze soort getroffen. Andere acties betroffen onderzoek in het kader van een soortbeschermingsplan Hoogveenglanslibel *Somatochlora arctica* en verdere maatregelen voor de bescherming van de Groene glazenmaker *Aeshna viridis* in Groningen.

De NVL, De Vlinderstichting en EIS-Nederland hebben ervoor gezorgd dat de aandacht voor libellen afgelopen jaren gestaag is toegenomen. Libellen spelen nu een belangrijke rol in het Nederlandse natuurbeleid, iets waar we met zijn alle trots op kunnen zijn.

Libellentrek in Nederland

Op 19 juli 2003 was ik getuige van een wonderlijk fenomeen. Vanaf het strand van Vlieland nam ik waar hoe in de loop van de dag in toenemende mate een stroom trekkende insecten op gang kwam.

Het was zonnig en onbewolkt met een temperatuur die opliep naar 28 °C. met daarbij een zwakke zuidwesten wind. 's Morgens was de wind nog vrij krachtig. Ik was toen al zeer vroeg op de Vliehors en zag daar de eerste trek op gang komen.

Over de gehele dag nam ik de volgende soorten waar.

- Atalanta *Vanessa atalanta*
- Dagpauwoog *Inachius io*
- Kleine vos *Aglaia urticae*
- Distelvlinder *Vanessa cardui*
- Grote parelmoervlinder *Argynnis aglaja*
- Groot koolwitje *Pieris brassicae*
- Klein koolwitje *Pieris rapae*
- Zwartsprietdikkopje *Thymelicus lineola*
- Huismoeder *Noctua pronuba*
- Steenrode heidelibel *Sympetrum vulgatum*
- Zwarte heidelibel *Sympetrum danae*
- Heidelibel *Sympetrum spec.*
- Zwerfende pantserjuffer *Lestes barbarus*
- Waterkever *Agabus bipustulatus*
- Pyamazweefvlieg *Episyrphus balteatus*
- Bessenweefvlieg *Syrphus ribesii*
- Sluipwesp spec.

Een nieuw contactpersoon libellen bij De Vlinderstichting

Zoals in de vorige NVL-nieuwsbrief reeds stond heeft Robert Ketelaar de Vlinderstichting verlaten om bij Natuurmonumenten te gaan werken. Dit is natuurlijk heel jammer maar het is goed te weten dat de belangen van de Limburgse en Brabantse libellen in gebieden van Natuurmonumenten nu des te beter behartigd worden. Jaap Bouwman en Dick Groenendijk zullen de taken van Robert als contactpersoon van de libellen voortaan overnemen.

Andre Hospers (NVL)
Mede namens

- Diverse ongedetermineerde kevertjes en vliegen

De waargenomen zwerfende pantserjuffer vloog vroeg in de morgen op van een substraat in de vloedlijn en verdween over de zee in noordelijke richting.

De meeste insecten kwamen rechtstreeks uit zee vanuit een noord/noordoostelijke richting aangevlogen, vlogen over het strand en vervolgens de duinen over. Met name de koolwitjes volgden lange tijd de branding.

Het was een gestage stroom, met voor wat de libellen betreft, een dichtheid van 2 tot 3 exemplaren per minuut gemeten vanaf een vaste plek op het strand. Tegen het eind van de middag nam de hoeveelheid exemplaren toe.

Hoewel ik trek van insecten vanuit zee al wel meerdere malen heb waargenomen (vooral vlinders) was ditmaal de omvang groter dan ik ooit had gezien.

Wat opviel bij de heidelibellen was dat het allemaal verse (hooguit 1 à 2 dagen oud) exemplaren betrof.

Ze vlogen tegen de wind in op een hoogte van slechts 10 à 20 cm. (dus vlak boven de golven!) in een langzaam maar gestaag tempo (minder dan 3 km/u) en zetten dat boven het strand ongemoeid voort. Slechts een enkeling rustte enige tijd uit op het strand. In de vloedlijn werden geen verdrinken exemplaren gevonden. Ook niet tijdens de dagen erna. De volgende dagen wemelde het in de duinen achter de zeereep van de verse heidelibellen.

NB: Op Vlieland waren in 2003 vrijwel alle duinplassen vanaf het vroege voorjaar al geheel opgedroogd. Op plaatsen waar nog wel wat water te vinden was (bijv. de ijsbaan) werden in de dagen voor deze influx, op enkele Zwervende heidelibellen *Sympetrum fonscolombi* na, vrijwel geen verse heidelibellen gezien.

De vraag is: waar kwamen deze libellen vandaan? Afgaand op de richting van waaruit ze kwamen aangevlogen zou men kunnen vermoeden dat het Scandinavische exemplaren zijn. Maar afgaand op het vliegtempo van de libellen hadden ze dan op z'n minst al wel vier dagen non stop moeten vliegen en zoals gezegd, het waren verse exemplaren. Waren ze dan afkomstig van Terschelling (of een ander eiland) en met een grote boog via de Noordzee op Vlieland beland? Was het wel een expansiedrift die ze dreef? Het kan natuurlijk ook zijn dat in de vroege morgen uitgesloten exemplaren na te zijn opgewarmd hoog zijn weg gevlogen en boven het land werden gegrepen door een sterke wind waarbij ze (in dit geval) in noordelijk richting werden weggeblazen en vervolgens later op de dag met

Foto: René Manger

Zwervende pantserjuffer *Lestes barbarus* (v)

vereende krachten weer probeerden terug te keren naar het eiland. Het is slechts een hypothese.

Hoe het ook zij, de hierboven omschreven waarneming, nodigt uit tot meer onderzoek.

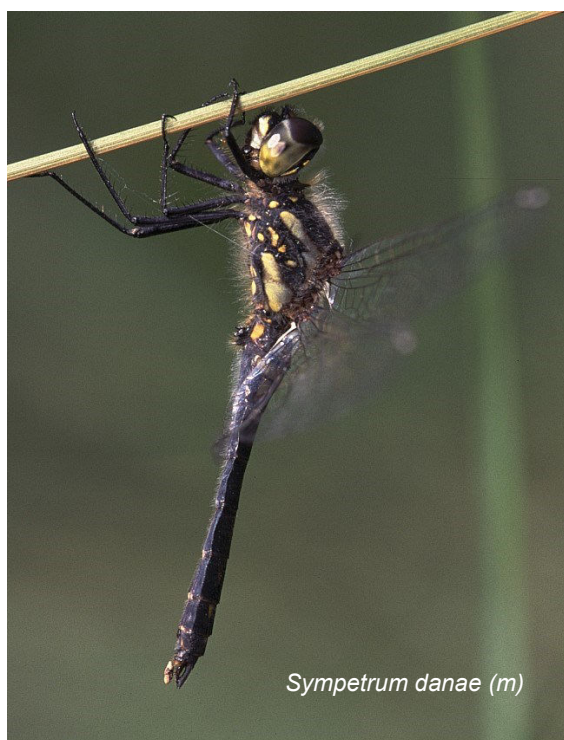
Nu we als NVL voor de toekomst hebben ingezet op meer landelijk onderzoek op het gebied van gedrag en ecologie, dan lijkt mij een onderzoek naar libellentrek (in de meest brede zin) een uitgelezen onderzoeksonderwerp. Temeer omdat Nederland vele kilometers kustlijn bezit waarlangs niet alleen vogels trekken. In dat opzicht is het aardig eens te kijken naar wat soortgelijk onderzoek al heeft opgeleverd bij onze collegae van de British Dragonfly Society.

Mocht je belangstelling hebben voor een dergelijk onderzoek en/of daaraan mee willen werken?

Stuur dan een mailtje aan: e.j.ruiter@planet.nl

Evert Ruiter

Foto: René Manger

Sympetrum danae (m)

